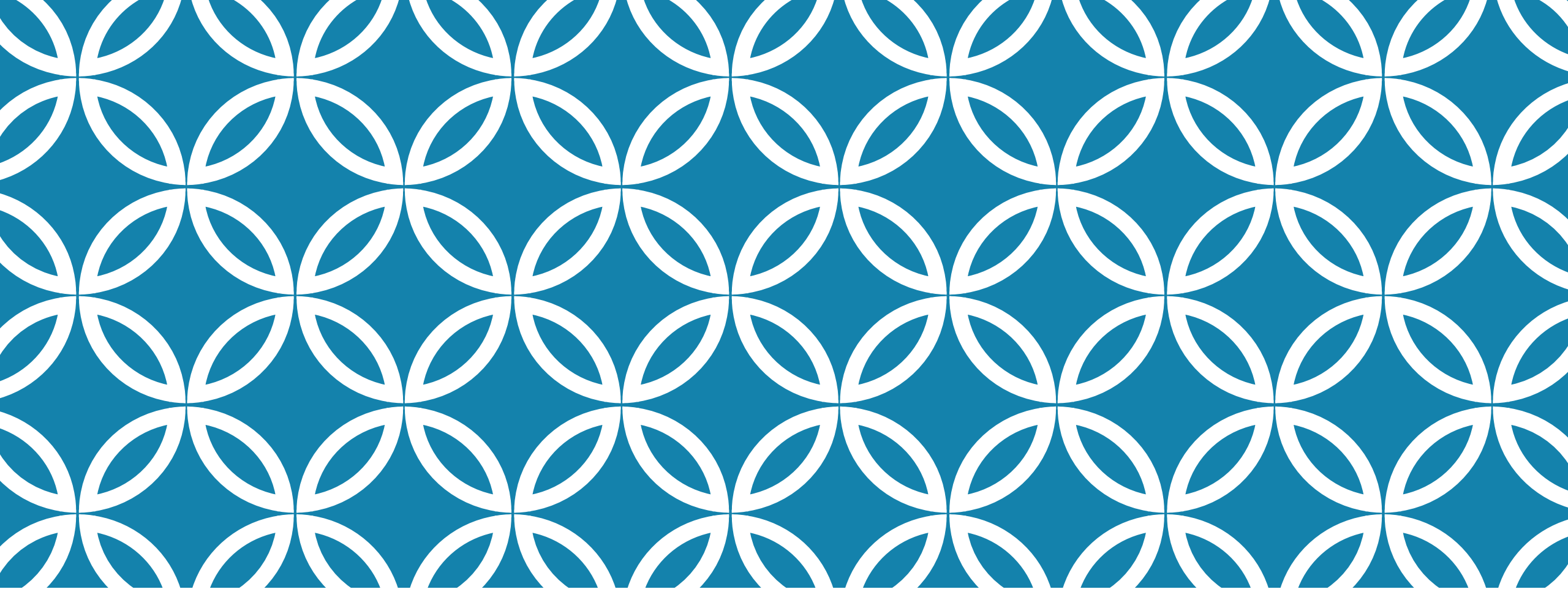

KSZTAŁCENIE SŁUCHU FONEMATYCZNEGO ORAZ ARTYKULACJI

dr Beata Katarzyna Jędryka

FONETYKA

Fonetyka to dział językoznawstwa, który zajmuje się:

zjawiskami charakterystycznymi dla tekstów odmiany mówionej języka,

badaniem głosek,

badaniem prozodii (wyrazowej oraz zdaniowej) danego języka.

FONODYDAKTYKA

Fonodydaktyka to obszar językoznawstwa stosowanego, który zajmuje się metodyką nauczania:

języka polskiego jako obcego

języka polskiego jako drugiego

języka polskiego jako odziedziczonego

w zakresie podsystemu fonicznego.

FONETYKA KOREKTYWNA

Fonetyka korektywna zajmuje się:

podstawowymi zasadami nauczania wymowy
obcokrajowców,

typologią ćwiczeń percepcyjnych i artykulacyjnych w
obszarze wymowy głosek polskich i prozodii,

wykorzystaniem rozwiązań logopedycznych w
nauczaniu cudzoziemców języka polskiego,

wykorzystaniem tekstów kultury w dydaktyce
polszczyzny w kraju oraz poza jego granicami.

KOMPETENCJA FONOLOGICZNA

inwentarz fonemów	<i>samogłoski, spółgłoski, glajdy (półsamogłoski), cechy dystynktywne</i>
reguły fonologiczne	<i>wymowa fonemów w kontekstach – allofony, koartykulacja – upodobnienia, uproszczenia artykulacyjne , redukcje</i>
zasady fonotaktyczne	<i>struktura sylaby, miejsce fonemu w sylabie, sekwencje fonemów</i>
zjawiska prozodyczne	<i>akcent, intonacja, rytm</i>

M. Biernacka, *Znajdź z polskim wspólny język. Fonetyka w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Poradnik metodyczny*, Łódź 2016, s. 26.

KOMPETENCJA ORTOEPICZNA

zasady pisowni	<i>odczytywanie, literowanie, sylabizowanie</i>
zasady transkrypcji	<i>transkrypcje słownikowe, sławistyczny alfabet fonetyczny, międzynarodowy alfabet fonetyczny</i>
wpływ grafii na segmentację wypowiedzi intonację wypowiedzi	<i>homonimia tekstowa</i>
kontekstowe możliwości interpretacyjne	<i>homonimia, synonimia</i>

M. Biernacka, *Znajdź z polskim wspólny język. Fonetyka w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Poradnik metodyczny*, Łódź 2016, s. 27.

KOMPETENCJA ORTOGRAFICZNA

inwentarz grafemów	<i>litery samogłoskowe i spółgłoskowe, digrafy (dwuznaki) i tigrafy, diakryty</i>
zasady ortograficzne	<i>pisownia ch/h, rz/ ż, ó/ u, mała/ wielka litera, pisownia łączna/ rozdzielna, oznaczanie miękości spółgłosek,</i>
znaki interpunkcyjne	<i>przecinek, średnik, nawias, wielokropek, myślnik, dwukropek, cudzysłów, kropka, pytajnik, wykrzyknik</i>
zasady interpunkcji	<i>składnia/ semantyka/ prozodia</i>
konwencje typograficzne	<i>kroje czcionek, loga, skróty, znaki specjalne</i>

M. Biernacka, *Znajdź z polskim wspólny język. Fonetyka w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Poradnik metodyczny*, Łódź 2016, s. 28 – 29.

ZASADY DOSKONALENIA WYMOWY

1.	<i>Praca nad wymową nie tylko na zajęciach z języka polskiego.</i>
2.	<i>Integrowanie nauki fonetyki z pozostałymi podsystemami języka oraz sprawnościami językowymi.</i>
3.	<i>Stałe rozwijanie słuchu fonematycznego.</i>
4.	<i>Kształcenie elementów segmentalnych wraz z suprasegmentalnymi.</i>
5.	<i>Systematyczne wprowadzanie ćwiczeń fonetycznych odpowiednio dobranymi technikami.</i>
6.	<i>Nielekceważenie odpowiednio dobranej korekty błędów.</i>
7.	<i>Zapewnienie miłej i przyjaznej atmosfery uczniom.</i>
8.	<i>Wzajemne przygotowywanie ćwiczeń przez uczniów.</i>
9.	<i>Trening fonetyczny na każdych zajęciach.</i>
10.	<i>Wykorzystywanie przydatnej leksyki.</i>

TRUDNE MIEJSCA

błędy w obrębie systemu wokalicznego

błędy w obrębie systemu konsonantycznego

błędy w obrębie półspółgłosek

błędy w obrębie połączeń głoskowych

błędy w obrębie systemu prozodycznemu

SYSTEM WOKALICZNY

samogłoski [i/ y/ e]

[i]:[y], [i]:[e], [y]:[e]; wygłos i sylaby nieakcentowane

samogłoski [o/ u]

bliskość artykulacyjna oraz akustyczna; labializowanie

samogłoski nosowe

nosowość konsonantyczna → wymowa synchroniczna
przed zwarto-wybuchowymi i zwarto-szczelinowymi,

[e] z [ɔ], [e] z [o] oraz [ɔ]

SYSTEM KONSONANTYCZNY

spółgłoski trzech szeregów [s/z/c/ʒ], [š/ž/č/ž], [ś/ź/ć/ʒ']

spółgłoski półotwarte [r], [l]

spółgłoski wargowe [p/b/f/v]

spółgłoska [x]

PÓŁSPÓŁGŁOSKI

[u] niezgłoskotwórcze, zapisywane ortograficznie ł

- nie występuje w wielu językach
- występuje w wersji miękkiej lub zmiękczonej
- wariant fonemu [l] albo [v]

Kto ma problem?

Słowianie, Niemcy, Turcy, Węgrzy, Chińczycy, Tajowie,
Indonezyjczycy, Włosi, Francuzi, Hiszpanie, Katalończycy

POŁĄCZENIA GŁOSKOWE

geminaty spółgłoskowe

grupy spółgłoskowe

uproszczenia artykulacyjne

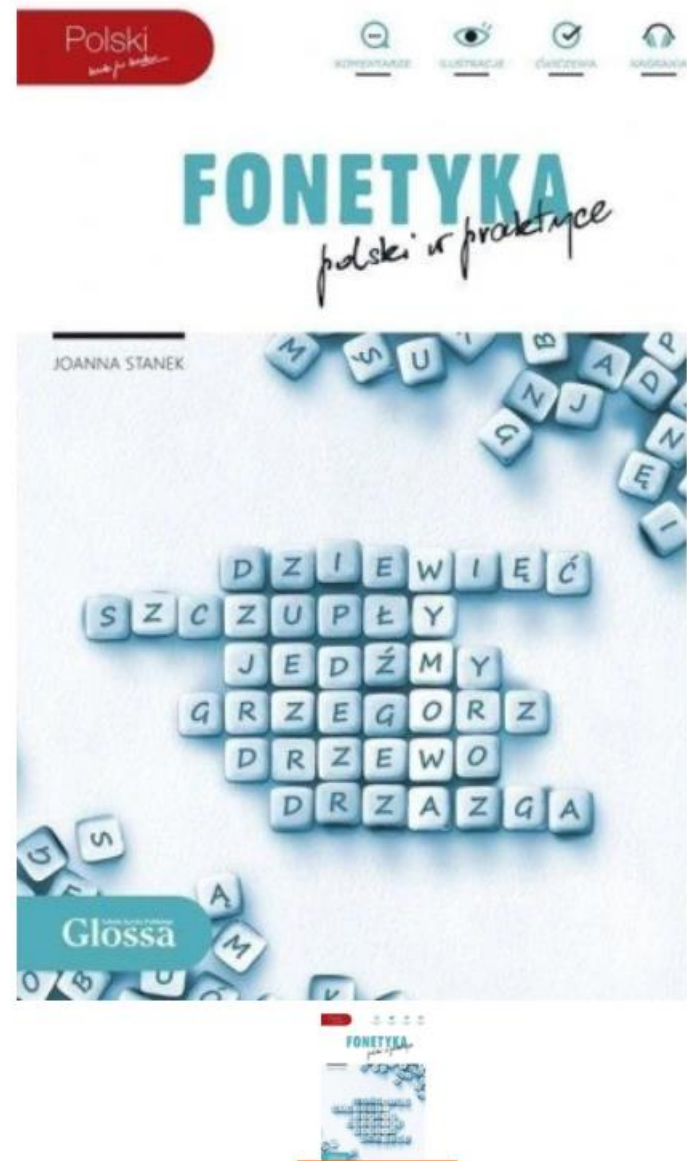
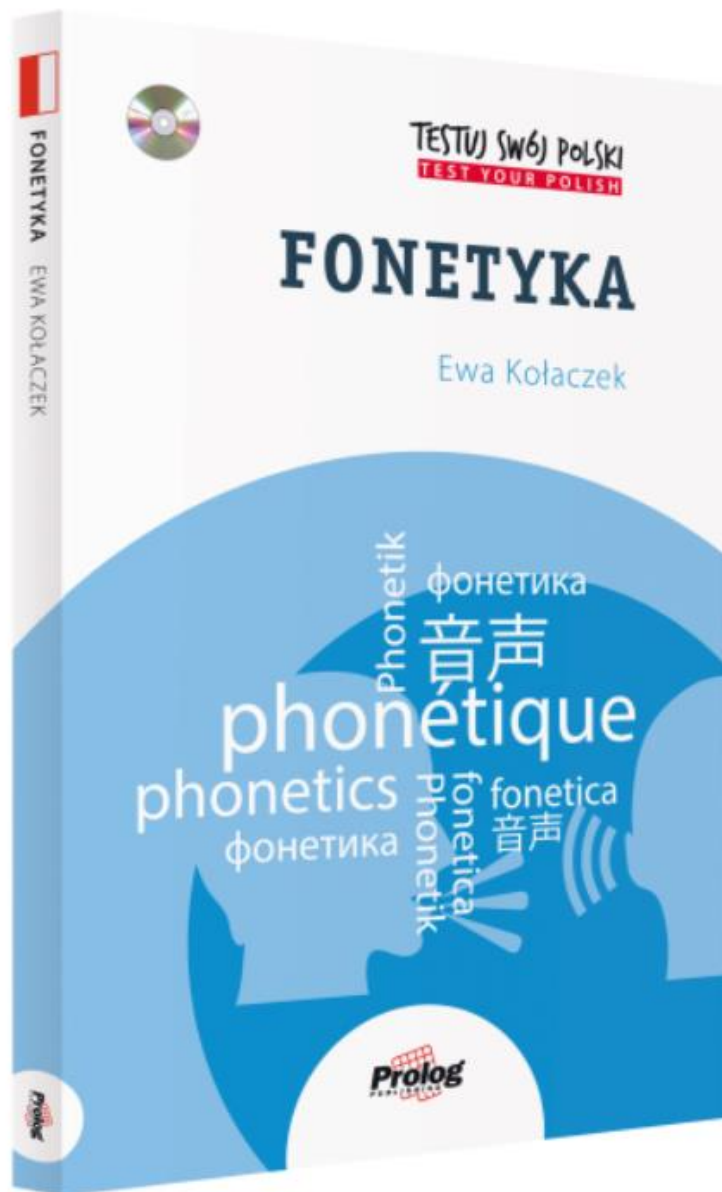
upodobnienia

SYSTEM PROZODYCZNY

intonacja zdań pytajnych

intonacja zdań żądających

akcent wyrazowy

Obrazki

do kształtowania
percepcji słuchowej
oraz wymowy
cudzoziemców
uczących się języka polskiego

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO

Natalia Siudzińska, Marzena Stępień

Poradnik logopedyczny dla nauczycieli polonijnych pracujących z dziećmi w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym

WYDZIAŁ PEDAGOGIKI
I PSYCHOLOGII

IPS

OPRACOWANIE
DOKUMENTACJI

4

A Proszę posłuchać lektora i podpisać rysunki.

B Proszę powtórzyć za lektorem. [FC054]

078

1

_ew

2

_ak

3

_yba

4

_ower

5

_ody

6

_ekin

7

_izak

8

_eki

9

_upa

10

_obak

11

_ura

12

_aska

5

A **Proszę powtórzyć.**

B **Co mówi lektor?** [FC055]

079
080

a rak | lak

b rokiem | lokiem

c fura | fula

d ręki | lęki

e kran | klan

f rama | lama

g Raba | laba

h reszka | Leszka

i fara | fala

j lira | lila

k rura | lura

l para | pala

m berka | belka

6

Proszę posłuchać i uzupełnić. [FC056]

081

r | l

a koorb onikc kened eacjae ababaf skęcić w ewog okih aumi akaj kóikk ukadil katofem kopan poanyo uonp uygaiq kok po koku

1

Proszę posłuchać i uzupełnić. [FD051]

169

ś | si | ź | zi | ć | ci | dzi | ż | rz | sz | cz | dz

rodzina | mą__ | bab__a | mał__eństwo | oj__ec | ro__eństwo |
 p__yja__ółka | __onaty | mę__ __yzna | __adkowie | __ostra |
 __o__a | __e__ | ro__ce | __ew__yna | mę__atka | rozwie__ona |
 wnu__ka | te__ __owa | bli__niaki | __ost__eniec | na__e__ona |
 __wagier | __ę__

Uwaga, są słowa, które pasują do dwóch okienek tabeli. [FD052]

1

198

A Proszę posłuchać dialogu w sklepie meblowym i uzupełnić litery.

B Proszę zdecydować, co kupiła Anastazja Łęcka, a co kupił

Szczepan Jarząbek? Co kupili oboje? [FD101]

CO SPRZEDAŁA ŁUCJA?	CO KUPIŁA ANASTAZJA ŁĘCKA?	CO KUPIŁ SZCZEPAN JARZĄBEK?
1. <u>SZ</u> afę	☐	☐
2. <u> </u> ofę	☒	☐
3. łó <u> </u> ko	☐	☐
4. <u> </u> afkę	☐	☐
5. lu <u> </u> tro	☐	☐
6. telewi <u> </u> or	☐	☐
7. <u> </u> tół	☐	☐
8. k <u> </u> e <u> </u> ła	☐	☐
9. wie <u> </u> ak	☐	☐
10. obra <u> </u>	☐	☐
11. <u> </u> lew	☐	☐
12. <u> </u> mywarkę	☐	☐
13. ubika <u> </u> ję	☐	☐
14. pry <u> </u> ni <u> </u>	☐	☐

Książki i artykuły:

1. Balkowska G., 2004, *Nauczanie wymowy polskiej w grupie wielojęzycznej*, [w:] *Wrocławska dyskusja o języku polskim*, red. A. Dąbrowska, Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, Wrocław, s. 247 – 254.
2. Biernacka M., 2010, *Zagadki dla dzieci w nauczaniu cudzoziemców fonetyki języka polskiego*, [w:] *Teksty i podteksty w nauczaniu języka polskiego jako obcego – 2*, red. G. Zarzycka, G. Rudziński, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 257 – 265.
3. Biernacka M., 2011, *Ćwiczenia komunikacyjne w nauczaniu fonetyki języka polskiego jako obcego*, w:] *Teksty i podteksty w nauczaniu języka polskiego jako obcego – 3*, red. B. Grochola, M. Wojenka-Karasek, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 253 – 259.
4. Biernacka M., 2016, *Znajdź z polskim wspólny język. Fonetyka w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Poradnik metodyczny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.

5. Gajos M, 2010, *Podsystemy języka w praktyce glottodydaktycznej. Fonetyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
6. Kubicka E., 2010, *Miejsce fonetyki w nauczaniu języka polskiego – teoria a praktyka*, [w:] *Nowe perspektywy w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, red. K. Birecka, K. Taczyńska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, s. 25 – 31.
7. Madelska L., 2009, *Język polski na tle języków świata a nauczanie wymowy w glottodydaktyce*, „Poradnik Językowy”, z. 6, s. 38 – 55.
8. Seretny. A, Lipińska E., 2005, *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, red. W.T. Miodunka, Universitas, Kraków.
9. Tambor J., 2001, *Nauczanie wymowy języka polskiego jako obcego. Warsztaty*, [w:] *Inne optyki. Nowe programy, nowe metody, nowe technologie w nauczaniu kultury polskiej i języka polskiego jako obcego*, red. R. Cudak, J. Tambor, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 79 – 85.

Pomoce dydaktyczne:

1. Bednarska-Adamowicz K., Dembińska K., Małyska A., 2019, *Łatwo ci mówić! Ćwiczenia fonetyczne dla obcokrajowców uczących się języka polskiego jako obcego*, Warszawa.
2. Kołaczek E., 2017, *Fonetyka*, Prolog, Kraków.
3. Majewska-Tworek A., 2010, *Szura, szumi, szeleści. Ćwiczenia fonetyczne nie tylko dla cudzoziemców*, Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław.
4. Stanek J., 2020, *Fonetyka. Polski w praktyce*, Glossa, Kraków.